

**MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞININ ‘EĞİTİM 2023 VİZYONU’ ÇERÇEVESİNDE
GERÇEKLEŞTİRDİĞİ OKUL YÖNETİCİLERİNE YÖNELİK KAPSAYICI EĞİTİM PROGRAMININ VE
OKULA YANSIMALARININ DEĞERLENDİRİLMESİ.
EVALUATION OF THE REFLECTIONS OF THE INCLUSIVE EDUCATION PROGRAM FOR SCHOOL
ADMINISTRATORS REALIZED BY THE MINISTRY OF NATIONAL EDUCATION WITHIN THE
FRAMEWORK OF "EDUCATION 2023 VISION"**

Mikail KARATAŞ¹, Abdulkadir ÇELİK², Sadık YILDIZ³, Orhan ÇELİK⁴, Mehmet Nazif URĞUN⁵

Makalenin Alanı: Eğitim Teknolojileri

Makale Bilgileri

Geliş Tarihi

10.09.2022

Kabul Tarihi

10.09.2022

Anahtar Kelimeler

Öğretmen,
Organizasyon,
2023 Millî Eğitim
Vizyonu,
Mesleki eğitimler,
Okul yöneticiliği,
Kapsayıcı eğitim.

Özet

Bu araştırma, Milli Eğitim Bakanlığının ‘Eğitim 2023 vizyonu’ çerçevesinde gerçekleştirdiği okul yöneticilerine yönelik kapsayıcı eğitim programının okula yansımalarının değerlendirilmesini amaçlamaktadır. Araştırma nitel araştırma modelinin fenomenoloji desenine göre yapılandırılmıştır. Araştırmaya 2023 eğitim vizyonu kapsamında 2018 yılından itibaren mesleki eğitimlere Adıyaman ilinden, mahalli ve merkezi hizmet içi kapsamında düzenlenen kapsayıcı eğitime katılan okul yöneticilerinden rastgele seçilen 13 müdür veya müdür yardımcısı katılmıştır. Araştırmaya katılan okul yöneticilerine uzman görüşü çerçevesinde hazırlanan çeşitli yarı-yapılandırılmış görüşme soruları sorulmuş olup, görüşmeler Covid-19 salgını dolayısıyla kursa katılan okul yöneticilerine telefon ile gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler genel olarak 15-30 dakika sürmüştür. Araştırmada elde edilen ses kayıtları yazıya aktarılmış, veriler içerik analizine tabi tutulmuştur. Çalışmanın bulgularına göre okul yöneticilerimizin, 2023 vizyonu kapsamında aldıkları eğitimlerin okullara yansımalarını anlamak için araştırmaya ayrıntılı bir bakış açısı getirmiştir. Araştırma okul yöneticilerinin aldıkları kapsayıcı eğitimin okullarda ne kadar önemli rolü olduğunu ve okullara nasıl yansıdığını göstermektedir. Bunlar; Kapsayıcılık kavramının kapsamına ilişkin farkındalık, kapsayıcı olmayan davranışların fark edilmesi, dezavantajlı öğrencilerin önemsenmesi, sosyal projelere daha çok zaman ayırma ve bütüncül bakış açısı kazanma olarak görülmektedir. Çalışmada ayrıca, eğitimi alan okul yöneticilerinin aldıkları eğitimlerin, dezavantajlı öğrencileri öne çıkaran, onları önemseyen, işbirlikçi ve eğitimde fırsat eşitliğini ortaya çıkaran yansımaları sonucuna varılmıştır.

Article Info

Received

10.09.2022

Accepted

10.09.2022

Keywords

Teacher,
organizational,
Silence education

Abstract

This research aims to evaluate the reflections on school of inclusive training program for school managers that is carried out in the frame of ‘Education Vision in 2023’ by Ministry of Education. This research was designed according to phenomological pattern of qualitative research model. Within the scope of Turkey’s education vision 2023, 13 principals or vice principals, that were chosen randomly from a bunch of directors who have attended vocational trainings in Adıyaman, local and central inclusive in-service training, have been involved in the study. Various semi-structured interviewing questions, which were prepared in expert opinion, were asked to school managers and the interviews conducted on phone because of Covid-19. Approximately, the interview lasted 15-30 minutes. The recordings scripted and

¹ Kayatepe Ortaokulu, Adıyaman, e-mail: mikailkaratas02@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-3276-8503 (Sorumlu Yazar / Corresponding Author)

² Adıyaman Fatih Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Adıyaman, e-mail: kadircelik0266@gmail.com, ORCID: 0000-0003-1714-3350

³ Adıyaman Fatih Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Adıyaman, e-mail: sadikyildiz.122@gmail.com, ORCID: 0000-0003-4733-4684

⁴ Güzel Sanatlar Lisesi, Adıyaman, e-mail: ocelik77@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-3597-7589

⁵ Adıyaman Fatih Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Adıyaman, e-mail: mn_urgun@hotmail.com, ORCID: 0000-0003-4902-3660

vision 2023,
Vocational
trainings,
School managing,
Inclusive training

collected data were analysed through content analysis. According to the findings of the research, the inclusive training program within the scope of education vision 2023 brought in a new perspective to identify the reflections of the program on schools. Research shows that the inclusive training program has an important role and how effective it is in schools. These are; the awareness in the scope of the concept of inclusion, the recognition of the uninclusive behaviours, caring about disadvantaged students, sparing more time for social projects, and gaining a holistic view. Beside that, the study draws a conclusion that the training program puts disadvantaged students forward, cares them, supports collaboration and equal opportunities in education.

1. GİRİŞ

2023 Eğitim Vizyonu, Türk Millî Eğitim Sistemi'nin nicelik ve erişimle ilgili sorunlarının birçoğunu geride bıraktığımız şu günlerde, önümüzdeki döneme ait nitelik devrimini gerçekleştirmek konusundaki kararlığı ile ortaya çıkmıştır. Millî Eğitim Bakanlığının, açıkladığı 2023 vizyonu kapsamında, odağında çocuğun refahı olan kapsayıcı ve nitelikli bir eğitim hizmetinin sağlanmasında, okul yöneticilerinin mesleki becerilerinin geliştirilmesi öncelikli bir önem taşımaktadır (MEB,2018).

Bu kapsamda 2023 vizyonu ile okul yöneticilerine verilecek mesleki eğitimlerinden ilki olan kapsayıcı eğitim uygulamasıyla, yöneticilerin kişisel ve mesleki gelişimlerine destek sağlamak, entelektüel, duygusal ve sosyal gelişimlerini desteklemek yöneticiler üzerinden toplumsal bir dönüşüm sağlayabilmek amaçlanmaktadır. Bu çalışmada 2018 yılından itibaren okul yöneticilerine yönelik olarak düzenlenen mahalli ve merkezi hizmet içi kurslar ile okul yöneticilerinin kursta öğrendikleri bilgilerin okullara yansımalarının değerlendirilmesi amaçlanmaktadır.

1.1.Problem Durumu

Dünyanın içinde bulunduğu durum, bizleri daha iyi, çağdaş ve daha adil bir eğitim sisteminin ortaya çıkarılması için yeni çalışmalara sevk etmektedir. Zihniyete, kaliteye, liyakate, mahiyete, varlık ve anlam zeminine yoğunlaşmamız gereklidir. Taktiksel ve stratejik düzeyde olan bilgiye her zamankinden daha fazla ihtiyaç vardır. Milli Eğitim Bakanlığı, 2023 Eğitim Vizyonu bu temel amaçla, çağın ve geleceğin becerileriyle donanmış ve bu donanımı insanlık hayrına kullanabilen, nitelikli ve ahlaklı çocuklar yetiştirmek için oluşturulmuştur. 2023 Eğitim Vizyonu, Türk Millî Eğitim Sistemi'nin nicelik ve erişimle ilgili sorunlarının birçoğunu geride bıraktığımız şu günlerde, önümüzdeki döneme ait nitelik devrimini gerçekleştirmek konusundaki kararlığı ile ortaya çıkmıştır. Millî Eğitim Bakanlığının yeni

dönemde üstleneceği rol, talim ve terbiyeyi Türk Milletinin toplumsal bütünleşmesine dayalı, şimdi ve gelecek tasavvurunun inşasına öncülük etmekten ibaret olacaktır.2023 Milli vizyonun da, eğitim sisteminde eğitim politikaları başta olmak üzere müfredat, materyal, teknoloji gibi alanlarda yapılan her türlü reform ve iyileştirme çabalarının başarısı, uygulamada büyük ölçüde okul yöneticilerinin mesleki yeterlilikleri, algı ve adanmışlıklarına bağlıdır. <http://2023vizyonu.meb.gov.tr/>

Bu çerçevede, Millî Eğitim Bakanlığının, açıkladığı 2023 vizyonu kapsamında, odağında çocuğun refahı olan kapsayıcı ve nitelikli bir eğitim hizmetinin sağlanmasında, okul yöneticilerinin mesleki becerilerinin geliştirilmesi öncelikli bir önem taşımaktadır denilmektedir. Bu önceliği temel alarak; okul yöneticilerinin mesleki gelişim etkinliklerinin lisansüstü öğrenim ile desteklenerek yeni bir mesleki gelişim anlayışı, sistem ve modeli oluşturulması hedeflenmektedir. Bu anlayış kültürel geleneğimizdeki bilmek, yapmak, olmak silsilesinde ustalığı ve erdemi önemseyen kodları koruyarak, zamanın ruhuna uygun biçimde mesleki uzmanlık yeterliklerini güçlendirmeye yönelik olacaktır denilmektedir (MEB,2018). Aynı zamanda okul yöneticilerinin mesleki gelişimleri yeniden yapılandırılacak, okul yöneticilerimizin genel ve alana yönelik becerilerini iyileştirmek için mesleki gelişim programları tasarlanacaktır denilerek, okul yöneticilerine yönelik eğitimlerin verilmesi amaçlanmaktadır. Okul yöneticiliğinin her geçen gün önem kazandığı bu dönemde, onların eğitilmeleriyle, okulda öğrencilerin öğrenme süreleri kısalabilecek, verimlilik artabilecek, okula karşı olumlu tutumlar gelişebilecek, denetim ve gözetim azalarak okulun iklimi iyileşecek, sorunların çözümü daha kolaylaşacak, eğitimle ilgili eylemlerde süreklilik ve esneklik sağlanarak okulun değişmelere ilişkin tutumu olumlu yönde gelişecek ve bireysel doyum böylece artmış olacaktır (Bingöl,1990). Çünkü bir örgüt geleceğe bakıp hazırlanır. Bunu yapmanın en iyi yolu ise, yöneticilerin geliştirilip yetiştirilmesidir (Koontz, 1988).

Yöneticilerin yeterlilikleri zaman içinde çabuk kaybolur bu olgu“yönetimsel eskimişlik” olarak tanımlanmaktadır (Ada,1997). Okul yöneticileri de zamanla yeterliliklerini kaybedebilmektedirler. O halde bu yöneticilerin görev başında yetiştirilip geliştirilmesi zorunludur denilmektedir. Bu kapsamda 2023 vizyonu ile okul yöneticilerine verilecek mesleki eğitimlerinden ilki olan Kapsayıcı eğitim uygulamasıyla, yöneticilerin kişisel ve mesleki gelişimlerine destek sağlamak, entelektüel, duygusal ve sosyal gelişimlerini desteklemek yöneticiler üzerinden toplumsal bir dönüşüm sağlayabilmek amaçlanmaktadır. Uzun soluklu, derinlikli sosyal ve felsefi içeriklere sahip bu eğitimler etkinlik temelli olarak

geliştirilmiştir. Yöneticilerden alınan geri bildirimler bu eğitimlerin yöneticiler üzerinde düşünsel ve sosyal dönüşümler oluşturduğu ve önemli sosyal gelişmeleri destekleyeceği yönündedir. Bu eğitimlerin açık amacı insan merkezli yaklaşımla sosyal adalet gelişimine katkı sunmak, her çocuğun farklılıklarının ve özelliklerinin eğitim öğretim faaliyetlerine dâhil edilmesini sağlamak, okullarda çocuklara karşı ayrımcılığı ortadan kaldırmak, sınıflarda kişiliklerin değişim ve ayarlanmaya zorlanmasına engel olmak, farklılıklarıyla birlikte her çocuğun değerli bir birey olarak görülmelerine katkı sunmaktır. Bu eğitimlerdeki örtük amaç ise etkinlik temelli eğitim uygulamalarıyla yöneticilerde yapılandırmacı öğretim tekniklerinin beceri olarak kazandırılmasını sağlamaktır.<http://oygm.meb.gov.tr/www/kapsayici-egitim-projesi-inclusive-education/icerik/679>

2023 Milli Eğitim Bakanlığının vizyon belgesinin açıklanmasından sonra 2018 yılından itibaren okul yöneticilerine yönelik, Millî Eğitim Bakanlığı ve UNICEF iş birliği ile mahalli ve merkezi hizmet içi eğitimler verilmeye başlanmıştır. Bu çalışma ile okul yöneticilerine verilen Kapsayıcı eğitimin, okullarda yansımalarının hangi düzeyde olduğu amaçlanmıştır.

1.2.Problem Cümlesi

Milli Eğitim Bakanlığının açıkladığı ‘Eğitimde 2023 Vizyonu’ kapsamında,2018 yılından itibaren, Mahalli ve Merkezi Hizmet içi kurslarına katılan okul yöneticilerine yönelik Kapsayıcı eğitimin, okullarda yansımaları ne düzeydedir?

1.3.Araştırmmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı,2023 Milli eğitim vizyonu kapsamında çeşitli devlet okullarında görev yapan okul yöneticilerine yönelik verilen mesleki eğitimler ile ilgili Kapsayıcı eğitimin, okullarda yansımalarının ne düzeyde olduğunu incelemek, yöneticilerin eğitimde elde ettiği kazanımların neler olduğunu, hangi davranışlar sergilediklerini tespit etmek amaçlanmıştır.

1.4.Araştırmmanın Önemi

2023 Milli Eğitim vizyonun da, eğitim sisteminde, eğitim politikaları başta olmak üzere müfredat, materyal, teknoloji gibi alanlarda yapılan her türlü reform ve iyileştirme çabalarının başarısı, uygulamada büyük ölçüde okul yöneticilerinin mesleki yeterlilikleri, algı ve adanmışlıklarına bağlıdır denilmektedir. Okul yöneticilerinin genel ve alana yönelik becerilerini iyileştirmek için mesleki gelişim programları tasarlanmış, onlara yönelik ilk eğitim olan kapsayıcı eğitim, 2018 yılından itibaren mahalli ve merkezi hizmet içi eğitimler düzenlenerek verilmeye başlanmıştır. Bu çalışmada kapsayıcı eğitimin okula yansımaları ve eğitimi alan yöneticilerin okulda uygulamalarına yer verilmiştir. Çalışmanın son dönemde

okullarda artan sığınmacı/göçmen/Suriyeli öğrenci sayısının artması ve zaman zaman dezavantajlı öğrencilere yönelik karşılaşılan olumsuz söylemlere karşın Milli Eğitim Bakanlığının geliştirdiği bir program olması nedeniyle Mesleki Kapsayıcı Eğitim Programı'nı alan okul yöneticilerinin, okuldaki yansımaları ile ilgili bilgi vermek ya da okulda nasıl uygulamaların olduğunu açıklayarak, eğitime katkılarını araştırmak isteyenlere de katkısı olacağı gibi Milli Eğitim Bakanlığının düzenlediği mesleki eğitim kurslarının, uygulama faydalarını görmesi açısından da bir dönüt niteliği de taşıyabilir. Özellikle henüz fazla tanınmayan bu programa yönelik sunulan çerçevenin bu alanda ve diğer alanlarda da benzer çalışmaların yapılmasına örnek olacağı ve araştırmacılara yeni çalışmalar konusunda temel oluşturacağı düşünülmektedir.

1.5. Sayıtlar

1. Katılımcı olan, okul yöneticilerimizin mülakat sorularını ciddiyet ve samimiyetle cevapladığı varsayılmıştır.
2. Araştırmacı tarafından hazırlanan ve kapsam geçerliliği konu alanı uzmanlarınca kontrol edilen, Kapsayıcı Eğitimin okullara nasıl yansıdığı ile ilgili görüşleri, görüşme sorularının amaca dönük olarak, ölçülmek isteneni ölçtüğü varsayılmıştır.
3. Araştırma sürecinde görüşlerine başvuru alan okul yöneticileri, görüşme sorularını gerçek görüşlerini yansıtarak yanıtlamışlardır.

1.6. Sınırlılıklar

1. Araştırmamız, Adıyaman ilinden, mahalli ve merkezi hizmet içi, kapsayıcı eğitim kursuna katılan okul yöneticilerinin görüşleriyle sınırlıdır.
2. Araştırmamız, araştırmacının danışman hocanın desteği tarafından hazırlanan ölçme aracı ile sınırlıdır.

2. KAVRAMSAL İNCELEME

Bu bölümde araştırmaya ilişkin yapılan alan yazın taramasına ve ilgili araştırmalara yer verilmiştir.

2.1.Kapsayıcı Eğitimin Tanımı ve Amacı

Kapsayıcı eğitim” kavramı UNESCO’nun kabul gören tanımına göre biçimlenmiştir. Kapsayıcı eğitim, tüm öğrenenlerin, kültürlerin ve toplulukların farklı gereksinimlerine, öğrenmeye katılımı artırarak ve eğitim sisteminin içindeki ayrımcılığı azaltarak yanıt verme sürecidir. Bu süreç, öğrenme çağındaki tüm çocukları içeren ortak vizyonu ve tüm çocukları

eğitmenin devletlerin sorumluluğu olduğu inancıyla içerik, yaklaşım, yapı ve stratejiler konusunda yapılması önemli olan değişiklikleri kapsar(UNESCO,2005).Pratikte ise kapsayıcı eğitim, nitelikli ve amacına uygun olmak kaydıyla evrensel bir hak olan eğitim hakkını herkes için gerçekleştirmeye yönelik geniş ölçekli stratejiler, aktiviteler ve süreçlere işaret eder. Kapsayıcı eğitim, eğitim sisteminin yapısı, yönetim ve finansmanı, öğretmenler, yöneticiler, ders materyalleri, öğrenme ortamları ve süreçlerini de içine alan bir kavramdır. Kapsayıcı eğitim, eğitim kurumlarının ve süreçlerinin cinsiyet, etnik köken, dil, din, yerleşim yeri, sağlık durumu, sosyoekonomik durum vb. özelliklerinden ya da koşullarından bağımsız olarak tüm çocukların gereksinimlerine yanıt verecek biçimde yeniden düzenlenmesini öngören bir süreçtir.

<http://www.egitimreformugirisimi.org/kapsayici-egitimin-durumu-ve-oneriler/>

Günümüzde kapsayıcı eğitim yaklaşımı, başta bireysel farklılıklar olmak üzere, cinsiyet temelli eşitsizlikler, göçmenler, mülteciler, sığınmacılar, kültürel ve toplumsal çeşitliliklere kadar birçok konuyu içeren bir yapıya bürünmüştür (Çelik,2017). Bu bağlamda kapsayıcı eğitim, özel gereksinimi veya engeli olsun ya da olmasın, sosyal, kültürel, eğitimsel, yaşamsal aktivite ve fırsatlara tüm toplum üyeleri ile eşit düzeyde erişimde güçlük yaşayan bütün çocuklara diğer akranlarıyla birlikte ihtiyaçları ve hedefleri doğrultusunda kişisel gelişimlerini sağlayabilecekleri eğitim olanaklarından eşit şekilde yararlanma ve eğitim sisteminin içindeki ayrımcılığı azaltarak cevap verme süreci şeklinde tanımlanmaktadır. Kapsayıcı eğitim uygulamalarının temel amacı, eğitim ortamlarındaki bireylerin farklı özelliklerine ve koşullarına ilişkin önyargılardan ve olumsuz tutumlardan kaynaklanabilecek dışlanmayı ve ayrımcılığı ortadan kaldırmaktır. Eğitim, toplumun tüm bireylerini doğrudan etkilediği için kapsayıcı bir eğitim sistemi, yüksek nitelikli bir eğitim deneyiminin ve ayrımcılığın olmadığı bir toplum inşa etmenin merkezinde yer alır. Kapsayıcı eğitim konusunda son dönemde farkındalık artmış olsa da, farklı nedenlerle okul dışında kalan ya da olumsuz eğitim deneyimleri yaşamaya devam eden çocukların varlığı, bu alanda iyileştirmelere gereksinim olduğunu gösterir. Kapsayıcı eğitim, eğitim sisteminin tüm çocukları, gençleri ve yetişkinleri içermesi için benimsenmesi gereken genel bir ilke, çocuk haklarının gereği ve toplumsal kalkınmanın önemli bir ön koşuludur.

<http://www.egitimreformugirisimi.org/kapsayici-egitimin-durumu-ve-oneriler/>

Bu nedenlerle, kapsayıcı eğitimin Türkiye’de 2023 MEB eğitim vizyonu öncülüğünde başlayan mesleki eğitim çalışmaları, kapsayıcı eğitime büyük destek olacaktır. Aynı zamanda

bireylerin eğitimini sağlamış mutlu toplumlar oluşturmanın eğitimin temel işlevi olduğu düşüncesiyle eğitim adına atılacak her adım ve uygulanacak her proje değerlidir. Türkiye de kapsayıcı eğitim anlayışının yerleşmesi ve içselleştirilmesi için önemli potansiyele sahiptir. Eğitimde 2023 Vizyonu da bu eğitim için bir dönüm noktası olabilir.

2.1.1.Türkiye’de Kapsayıcı Eğitim Yaklaşımı

Barındırdığı göçmen sayısının büyüklüğü ve okullardaki yabancı uyruklu öğrencilerin sayısındaki artışa paralel olarak, Türkiye’de kapsayıcı eğitim temel bir ihtiyaç haline gelmiştir. Türkiye’de göçmenlerin eğitime yönelik düzenlemeler,2011 yılında patlak veren Suriye iç savaşı ve göç dalgası öncesinde, 2010/48 sayılı Yabancı Uyruklu Öğrenciler Genelgesi doğrultusunda yürütölmekteydi. Ancak 2011 yılı itibariyle Suriyelilerin kitleler haline Türkiye’ye girişlerinin artması ve geçici koruma altına alınarak yeni bir statü kazanmalarının ardından söz konusu genelge güncellenmiş, ardından birçok düzenleme yapılmıştır. İlk olarak Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından 2014 yılında Yabancılar a Yönelik Eğitim-Öğretim Genelgesi yayımlanmış, il millî eğitim müdürlükleri bünyesinde komisyonlar oluşturularak, yabancılar a yönelik eğitim öğretim faaliyetlerinin daha etkin biçimde yürütölmesi amaçlanmıştır. Aynı genelge ile Türkiye’ye gelen yabancı öğrencilerin, ister ölkelerine dönmeleri isterlerse Türkiye’de eğitimlerine devam etmek istemeleri hâlinde, sene kaybını yaşamalarını engellemek amacıyla geçici eğitim merkezleri oluşturulmuştur.

http://mevzuat.meb.gov.tr/html/yabyonegiogr_1/yabyonegiogr_1.html

2016 yılından itibaren Suriyeli çocukların eğitimi geçici eğitim merkezlerinin yanı sıra, Türk vatandaşlarının devam ettiğı Türkçe müfredat ve eğitim diliyle eğitim gören okullarda da sağlanmaya başlamıştır. Devlet okullarında öğrenim gören Suriyeli öğrenciler, Türk çocuklarının sahip olduğı her türlü eğitim hizmetinden istifade edebilmekte ve yaşıtları ile birlikte eğitim alabilmektedir. Bu gelişmelerle birlikte Suriyeli çocukların eğitimi için MEB Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğünce “Göç ve Acil Durum Eğitim Daire Başkanlığı” oluşturularak daha kapsayıcı bir eğitim anlayışına geçilmiştir (Aktekin ve ark.,2017; Şimşir ve Dilmaç,2018). İçinde bulunduğumuz dönemi de kapsayan bu süreçte Millî Eğitim Bakanlığının göçmen öğrencilerin eğitim sistemimize entegrasyonu ile ilgili pek çok çalışma yürüttüğü, öğretmenlere seminer çalışmaları yaptığı ve bu konuyu sistematik biçimde ele aldığı bilinmektedir. Millî Eğitim Bakanlığının göçmen çocukların okula uyumları konusunda da çeşitli girişimleri olmuştur. Bu kapsamda 2015 yılında hazırlanan 2015-2019 stratejik plan

raporunda Türkiye’deki göçmenlerin eğitimleri konusuna yer verilmiş ve göçmenlerin eğitim sistemine yönelik uyum çalışmaları yapılacağı belirtilmiştir.

<http://manisa.meb.gov.tr/www/quotkapsayici-egitim-ogretmen-egitimi-modulu-gelistirilmesi-seminerleri-devam-ediyor/icerik/5607>

MEB tarafından 2018 yılında yayımlanan 2023 vizyon belgesinde de kapsayıcı eğitime vurgu yapılmıştır. Bu çerçevede, odağında çocuğun refahı olan kapsayıcı ve nitelikli bir eğitim hizmetinin sağlanmasında, okul yöneticilerinin mesleki becerilerinin geliştirilmesinin öncelikli bir önem taşıdığı vurgulanarak konuya bütüncül bir yaklaşım getirilmektedir. Yine aynı belgenin “eğitim vizyonu takvimi” bölümü “nitelikli ve kapsayıcı eğitim” başlığı altında “mutlu çocuklar güçlü Türkiye” sloganıyla kapsayıcı eğitime vurgu yapılmış ancak içerik ve ayrıntı verilmemiştir. <http://2023vizyonu.meb.gov.tr/>

Türkiye’nin çalışmalarını yalnızca ulusal düzeyde değil, uluslararası kurumlarla da iş birliği yaparak daha etkin bir seviyeye taşımayı hedeflediği ileri sürülebilir. Bu kapsamda, UNICEF gibi kuruluşlar ile birlikte çalışmalar yapılmaktadır. UNICEF tarafından 2017 yılında yayımlanan “Türkiye’deki Suriyeli Çocuklar” başlıklı raporda, MEB ve diğer ortaklarla yakın bir iş birliği içinde çalışıldığı belirtilmektedir. Bu raporda gerek Türkiye’deki Suriyeli çocuklar gerekse Türkiye’deki dezavantajlı çocuklar için sistemin güçlendirilmesi, kapsayıcı eğitimin kalitesinin ve erişimin artırılması gereğine işaret edilmektedir. Yine aynı raporda, önemli çabalara ve bugüne dek elde edilen kazanımlara rağmen, okul çağında olup henüz herhangi bir okula kayıt yaptırmayan 380 binden fazla Suriyeli çocuğun eğitim ihtiyaçlarının karşılanması için daha ileri düzeyde müdahaleler gerektiğine dikkat çekilmektedir.

http://www.unicef.org.tr/files/bilgimerkezi/doc/Children%20of%20Syria_01.2007_TR.pdf

2016 yılında Millî Eğitim Bakanlığı ile AB Türkiye Delegasyonu arasında “Türkiye’deki Mülteciler için Mali Yardım Programı” anlaşması (FRIT) çerçevesinde imzalanan sözleşme ile “Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonunun Desteklenmesi” (PICLES) projesi başlatılmıştır. PICLES projesi Suriyeli çocukların eğitime erişimlerinin artırılması, sunulan eğitim kalitesinin yükseltilmesi, eğitim kurumları ile personelin operasyonel kapasitesinin iyileştirilmesi ve Türk Eğitim Sistemine entegrasyonlarında MEB’in faaliyetlerini desteklemeyi amaçlamaktadır. PICLES (Ekim, 2017)

Türkiye, kapsayıcı eğitimi bütüncül bir yaklaşımla ele alıp tüm paydaşların dâhil olduğu etkin ve çözüm odaklı bir süreci başlatma çabasıdadır. Millî Eğitim Bakanlığı ve YÖK

iş birliğinde, öğretmenlerin kapsayıcı eğitim konusunda yetiştirmesi amacıyla 2018 yılına güncellenen öğretmen yetiştirme programları Kapsayıcı Eğitim adında seçmeli bir ders okutulması kararlaştırılmıştır.

http://www.yok.gov.tr/documents/10279/41805112/AA_Sunus_+Onsoz_Uygulama_Yonergesi.pdf

Böylece, öğretmen adaylarının mesleğe başlamadan önce kapsayıcı eğitim konusunda eğitilmeleri için önemli bir adım atılmıştır. Bu adımla birlikte Türkiye'nin önemli bir sorunu hâline gelen çok kültürlü eğitim konusuna akılcı bir çözüm üretilmiştir. Ancak seçmeli olan bu dersin tüm öğretmen yetiştirme programlarında açılması garanti değildir. Kapsayıcı eğitim bağlamında izlenen eğitim politikaları, olumlu olmakla beraber bazı sorunları da gün yüzüne çıkarmaktadır. Yabancı uyruklu öğrenciler farklı etnik ve kültürel yapıları olması hasebiyle okula uyum problemleri yaşamaktadır. Gerek sosyal ortamlarda gerekse eğitim ortamında çoğu zaman dil ve iletişimden kaynaklı çeşitli sorunlar yaşanmaktadır. Savaş ve göç sürecinde anksiyete, travma, güvensizlik, yetersiz sağlık koşulları, depresyon, aşırı uyarılmışlık gibi olumsuz durumlarla karşılaşmış olmaları bilişsel süreçlerini olumsuz etkileyerek akademik başarılarını düşürmektedir (Şimşir ve Dilmaç, 2018). Öğretmenlerin çok kültürlülük algılarıyla ilgili araştırmaların bulguları incelendiğinde farkındalık düzeylerinin genellikle olumlu olduğu, çok kültürlü eğitimi gerekli, kendilerini yeterli ve donanımlı olarak gördükleri söylenebilir. Ancak, çok kültürlü eğitim uygulamaları, tema, materyal ve pedagojilerin nasıl uygulanacağı ile ilgili desteğe ihtiyaç duyduklarını ve ders içeriklerinin çok kültürlü eğitime uygun olmadığını belirtmişlerdir. Çok kültürlü eğitimi derslerinde uygulayan öğretmenlere göre, uygulamada karşılaşılan sorunlar, öğrenci kaynaklı, öğretmen kaynaklı ve veli kaynaklı olmak üzere üç grupta toplanmaktadır. Bu bağlamda, öğretmenlerin çok kültürlü eğitim algılarının kapsamlı olduğu ve bu konuda kendilerini geliştirmeye istekli oldukları belirtilebilir. Son olarak çok kültürlü eğitim ile ilgili algılarının, tüm öğrencileri içine alan kapsamlı ve değer temelli uygulamalar yapılması açısından yetersiz kaldığı ileri sürülebilir (Akinlar, 2018).

2.1.2. Kapsayıcı Eğitimin İçeriği

Kapsayıcı Eğitim Projesi, üç faz halinde uygulanan projelerin devamı olarak geliştirilen bir projedir. UNICEF tarafından da desteklenen bu projenin ilk safhası, 'Suriyeli Öğretmenlerin Eğitimi' başlığı altında Geçici Eğitim Merkezlerinde yürütülen eğitimin kalitesini yükseltmek için Suriyeli öğretmenlere verilen destek eğitimleridir. Bu kapsamda 08 Ağustos-18 Eylül 2016, 02 Ocak-03 Şubat 2017 ve 05-14 Eylül 2017 tarihlerinde yapılan

eğitimlerle 1582 eğitici yetiştirildi, eğitimcilerin eğitimi ile toplam 50,348 kişilik Suriyeli öğretmen eğitimi yapıldı. İkinci aşamada proje geliştirilerek ‘Sınıfında Yabancı Uyruklu Öğrenci Bulunan Öğretmen Eğitimi’ başlığı altında sınıfında yabancı uyruklu öğrenci bulunan öğretmenlerin desteklenmesi için yapılan eğitimlerdir. 21 Kasım 2016-14 Nisan 2017, 06 Eylül-29 Kasım 2017 tarihleri arasında 1185 rehber öğretmen eğitici olarak yetiştirildi ve onların verdiği eğitim ile 105,512 öğretmen desteklendi. Üçüncü aşamada ise Erciyes Üniversitesi ve UNICEF desteği ile proje, 10 modül halinde detaylandırılarak ‘Kapsayıcı Eğitim’ başlığı altında yeniden geliştirildi: Bu modüller aşağıda belirtilmiştir.

Modül 1. Kapsayıcı eğitime giriş: teorik ve kavramsal çevre

Modül 2. Kapsayıcı öğretim ve değerlendirme

Modül 3. Kapsayıcı öğrenme ortamları (Fiziksel ve psikososyal)

Modül 4. Okul, aile ve toplum ortaklığı

Modül 5. Engeli olan çocuklarla çalışmak

Modül 6. Türkçe’yi ikinci dil olarak öğretmek

Modül 7. Şiddete maruz kalmış çocuklarla çalışmak

Modül 8. Geçici koruma altındaki çocuklarla çalışmak

Modül 9. Göç ve terörden etkilenmiş çocuklarla çalışmak

Modül 10. Doğal afetlerden etkilenmiş çocuklarla çalışmak

Bu proje kapsamında 06 Ağustos-09 Eylül 2018 tarihlerinde 1672 kişi eğitici olarak yetiştirildi, 81 ilde mahalli eğitimlere başlandı. Eğitici eğitimi ve mahalli eğitimler ile tüm öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin bu eğitimlerle desteklenmesi devam etmektedir.

<http://oygm.meb.gov.tr/www/kapsayici-egitim-projesi-inclusive-education/icerik/679>

2.1.3.Kapsayıcı Eğitim Kursunda Ele Alınan Konular

Kapsayıcı eğitimin ekonomik, sosyo-kültürel ve hukuki temelleri, kapsayıcı eğitimin bileşenleri (okul, politika yapıcılar, aile ve çevre, öğretmen ve idareciler) uygulamalı bir şekilde kapsayıcı eğitime engel teşkil eden sınıf içi ve dışı öğretmen ve idareci davranışları mevcut eksikliklerin giderilmesine yönelik stratejiler, eğitimcilerin kapsayıcı eğitime yönelik kendi değerleri ve kapsayıcı kendi değerleri ve kapsayıcı için gerekli değer ve tutumlar, etkinliklerle kapsayıcı öğrenme ortamlarını oluşturan bileşenler, kapsayıcı öğrenme ortamlarının fiziksel özellikleri başta olmak üzere verilmiştir. Öğrencilerin duygu ve düşüncelerini öğrenebilecekleri tanılama amaçlı değerlendirme atölye çalışmaları,

öğrencilerin psiko-sosyal ihtiyaçları, öğrenme ortamını psiko-sosyal açıdan kapsayıcı hale getirmek için öğretmenin üstleneceği sorumluluklar, etkinlikler yoluyla farklılaştırılmış öğretimin gerekçeleri, farklılaştırılmış öğretim kavramları, farklılaştırılmış ders uygulaması örnekleri, atölye çalışmaları, demokratik öğrenme ortamı oluşturmaya yönelik uygulama örnekleri, kapsayıcı sınıf kültürünün temel özellikleri, kapsayıcı olmayan personel davranışları ve bu davranışlarla başa çıkabilme stratejileri, kapsayıcı öğrenme için farklılıklara değer veren sınıf ortamlarının özellikleri, etkinliklerle güvenli okulların sahip olması gereken özellikler, eğitim sürecindeki iç ve dış paydaşların (okul, aile, toplum vb) öğrencinin eğitim ve öğretimi için önemi, aileleri eğitim faaliyetlerine dahil etme uygulamaları ve kapsayıcı eğitim öğretmen eğitimi modüllerinin tanıtımı gibi başlıklar kapsayıcı eğitim kursu konuları arasında yer almaktadır.

<https://www.turkiyeegitim.com/nitelikli-ve-kapsayici-egitim-876yy.html>

2.1.4.2023 Vizyonunda Okul Yöneticilerine Verilen Kapsayıcı Eğitim Modülü

2023 Eğitim Vizyonu'nun da, okul yöneticilerini yetiştirmenin mesleki gelişimlerinin eğitim alanında gerçekleştirilecek her türlü reformun merkezinde yer aldığı açıklanmış. Okul yöneticilerinin mesleki gelişiminin stratejik bir öncelik kazanıldığı "Yeni mesleki gelişim paradigmasının hizmet içi eğitimi değil, sürekli mesleki gelişimi üzerine kurulu bir anlayış temelli olduğu benimsenmiştir. Gerçekçi, sürdürülebilir ve etkili bir mesleki gelişim sisteminin kurulması, Türkiye'nin sürdürülebilir kalkınmasına ilişkin önceliklerini temel alan mesleki gelişim modelini kurmaya çalışıldığı 2023 vizyonu ile açıklanmış ve kapsayıcı eğitimlerle uygulanmaya konulmuştur. <http://2023vizyonu.meb.gov.tr/>

Bu faaliyet; "Kapsayıcı Eğitim Bağlamında Okul Yöneticilerinin Mesleki Becerilerinin Gelişimi Programı" kapsamında geliştirilen modüller aracılığıyla okul yöneticilerinin kapsayıcılık bağlamında mesleki gelişimlerine ilişkin bilgi, beceri, değer ve farkındalıklarını artırmak amacıyla düzenlenmektedir. Bu faaliyeti başarı ile tamamlayan kursiyer;

- Okul yönetimine ilişkin meslekli gelişim alanlarını açıklar.
- Okul yönetimi meslekli gelişim alanlarına ilişkin olası zorlaştırıcı faktörleri belirler.
- Okul yönetimi meslekli gelişim alanlarına ilişkin kontrol listeleri ve iş akışı üzerinden iş takibini yapar.
- Okul Aile Birliği Bütçesinin yönetim bileşenlerini açıklar
- Okul Aile Birliği Bütçesine ilişkin yönetim becerisi kazanır.
- Ulusal/Uluslararası Proje ve Protokolleri hazırlar.

- Okul Öncesi Kurumları ve Bünyesinde Ana Sınıfı Bulunan Kurumların- Döner Sermaye Kapsamında Olan Okullar Hariç- Bütçe Dışı Gelirlerini açıklar.
- Okul Öncesi Kurumları ve Bünyesinde Ana Sınıfı Bulunan Kurumların- Döner Sermaye Kapsamında Olan Okullar Hariç- Bütçe Dışı Gelirlerini yönetir.
- Mesleki ve Teknik Eğitim Döner Sermaye Gelirlerini tanımlar.
- Mesleki ve Teknik Eğitim Döner Sermaye Gelirlerini yönetir.
- Ortaöğretim - İmam Hatip Ortaokulları genel bütçe gelirlerini yönetir.
- Taşınır kayıt sisteminde kayıtlı olan taşınırları açıklar.
- Bürokratik işlemlerde okul müdürü tarafından yönetildiği ve harcandığı kalemleri açıklar
- Kapsayıcı eğitim bağlamında, “İnsan Kıymetlerinin Yönetimi” sürecine ilişkin kontrol listeleri ve iş akışı üzerinden iş takibini yapar.
- Personel görev dağılımını yapar
- Personel özlük haklarını analiz eder.
- Problem çözme yöntemlerini uygular
- Toplantı yönetiminin önemini açıklar.
- Ders denetim ilkerini uygular.
- Resmî yazışma kurallarını uygular.
- Mesleki gelişimin gerekliliğini açıklar
- Kapsayıcı eğitim bağlamında, “Okul Yönetimi ve Gelişimi” sürecine ilişkin kontrol listeleri ve iş akışı üzerinden iş takibini yapar.
- Öğrenme analitiği (Veriye Dayalı Yönetim) kavramını açıklar
- Eğitimde kalite yönetim sistemini adımlarını sıralar.
- Olumlu Okul Kültürü Geliştirmenin önemi ve gerekliliklerine yönelik uygulama örneklerini sıralar.
- İş Sağlığı ve Güvenliğinin önemini açıklar
- Okulun fiziki kapasitesinin geliştirilmesine yönelik etkinlikler geliştirir
- Kapsayıcı eğitim bağlamında, “Toplum Temelli Eğitim” sürecine ilişkin yönlendirici iyi öneriler, olası zorlaştırmacı faktörleri açıklar
- Kapsayıcı eğitim bağlamında, “Toplum Temelli Eğitim” sürecine ilişkin kontrol listeleri ve iş akışı üzerinden iş takibini yapar.

- Topluma Duyarlı Okul kavramını açıklar
- Çevreyle uyumlu okul geliştirmenin önemini fark eder
- Okul Aile ilişkilerinin eğitimdeki önemini açıklar
- Paydaş ilişkilerinin Yönetilmesine ilişkin beceri kazanır.
- Okul Sosyal Medya Hesaplarının ve Web Sitesinin Yönetilmesine yön verir, kontrol eder.
- Kapsayıcı eğitim bağlamında, “Öğretimsel Liderlik” sürecine ilişkin kontrol listeleri ve iş akışı üzerinden iş takibini yapar.
- Öğretmen ve öğrencinin izlenmesi ve değerlendirilmesi yöntem ve tekniklerini açıklar.
- “Kapsayıcı Eğitim” sürecine ilişkin kontrol listeleri ve iş akışı üzerinden iş takibini yapar.
- Kapsayıcı Eğitim Hizmet İçi Eğitimlerini planlar.
- Aile ziyaretlerinin yönelik çalışma planı hazırlar.
- Sivil Toplum Kuruluşları/ Yerel Yönetimler / Sektör İş Birliklerinin kurulmasında beceri kazanır.
- Okulun fiziki yapı ve donanımını kapsayıcı eğitime uygun hale getirir.

Okul yöneticilerinin kapsayıcılık bağlamında mesleki gelişimlerine ilişkin bilgi, beceri, değer ve farkındalıklarını artırmak amacıyla düzenlenen bu eğitimler 2023 vizyonu ile hedeflere ulaşılmaya çalışılmaktadır (MEB,2018).

2.2. 2023 Milli Eğitim Vizyonu

Eğitim kurumunun temel çıkış noktası bireyin, kendini bilmesini ve tanımasını sağlamaktır. Mizaç ve yetenek temelli bir tanıma yaklaşımı, kritik bir öneme sahiptir. Bireyin kendini tanıması ve bu tanımanın takibi, onun eğitim yolculuğunda kişiselleştirilmiş bir yol haritasına sahip olmak demektir. Birlikte yapılan bu yolculukta ana aktör öğretmendir. Öğretmen, bireylerin eğitiminde ustalığını ortaya koyar. Çocuklar arasındaki farklılıkları doğal bir zenginlik olarak gören öğretmen, duygusal güveni ve bilişsel merakı birleştirir. Öğretmen yönetmez, gütmez; rehberlik ve ustalığını konuşturur. Tüm çocukları, öğrenme topluluğunun saygın birer ferdi olarak görür. Öğretmen, her çocuğun farklı olduğu ve her beynin farklı öğrendiği yaklaşımıyla hareket eder. Çocukların hazır bulunuşluklarını tespit ederek müfredatı, öğrenme ortamını ve materyallerini bu farklılıklara uygun olarak düzenler.

Öğrenme, öğrencinin öz sorumluluğu ve tatmini ile ilgilidir. Ancak günümüzde zorunlu eğitim daha çok yetişkinlerin istek, plan ve programları çerçevesinde şekillenmektedir. Bütün okul kademelerinde öğrencinin bireysel farklılıklarını gözeten bir amaç-yapı-davranış ilişkisi hedeflenmelidir. Bu hedef doğrultusunda insanlığın ürettiği ortak değerler ile yeniçağ becerilerini birlikte içselleştiren bir öğrenci kendisine, ailesine, ülkesine daha yararlı olacaktır. Bu gerçekten yola çıkarak, iradesi gelişmiş, doğal merakını koruyan ve öğrenmenin kendisini bir ödül olarak gören öğrenciler, 2023 Eğitim Vizyonu'nun temel hedefleri arasındadır. 21. Yüzyılda eğitim sadece okulla sınırlı değildir. Sınıf, okul, ev, medya, sokak öğrenmenin çeşitli şekillerde vuku bulduğu ortamlardır. Ezberi aktarma devri sona ermiştir. Günümüz de yeni bir eğitim ve okul teorisine ihtiyaç vardır. Eğitimin tüm paydaşları öğrenciyi destekleyen yönlendiriciler olmalı, okul birimi olabildiğince özerkleştirilerek şahsiyet bulmalıdır. Okul, çağın ihtiyaçlarına uygun gerçek kimliğini bulduğunda o kurumda ekip olma, üretme ve insanlık bilinci artmaktadır. Bu süreçte en kritik aktör okul yöneticisidir. Bu nedenle yetkinin ötesinde okul yöneticisinin okuldaki çocuktan veliye kadar güvene ve uzmanlığa dayalı etki gücü belirleyicidir. Her kültür, kendi eğitim sistemini üretir. Bir eğitim sisteminin sorunlarına çözüm ararken, o sistemi oluşturan kültürün ve toplumun özelliklerini göz önünde bulundurmak gerekir. İnsan insanın gölgesinde yetişir. Bu nedenle medeniyet tarihimizde, Nizamiye'den Sahn-ı Seman'a, Köy Enstitülerinden Öğretmen Okullarına, Parasız Yatılı Okullardan Fen Liselerine kadar birçok eğitim kurumu yer almıştır. Bu kurumların yetiştirdiği büyük insanlar da medeniyetimizin sütunlarını dikmiştir. <http://2023vizyonu.meb.gov.tr/>

Bu olgudan hareketle eğitimi; çocuklarımızı her anlamda muvaffak kılmamanın yanı sıra, insanlığa hizmet ederek evrensel medeniyete katkı sağlamak olacaktır. 2023 vizyonu ile millî, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerimizi çocukların yaşantılarında inşa etmelerini sağlamayı bu yaklaşımın özü olarak değerlendirilmektedir. Bu doğrultuda, eğitimde ortaya çıkan ihtiyaçlar çerçevesinde yeni hedef halkaları oluşturulacaktır denilmektedir.

2.2.1. 2023 Eğitim Vizyonu Felsefesi

Eğitimde başarılı görülen her değişim, dönüşüm ve reform sağlam felsefi yaklaşımlarla desteklenmiştir. Eğitimin ana ögesi ve baş öznese insandır. Her eğitim sistemi, içinden çıktığı toplumun bir aynasıdır. Son yıllarda eğitimin yalnızca sınıf geçmeye, sınavları kazanmaya ve iş bulmaya yarayan işlevinin ön planda tutulduğuna şahit olmaktayız. Oysa bunlar, eğitimin türevsel sonuçlarıdır. Bu pratiklerin kalıplaşması dönemseldir. İşlev odaklı bir çaba eğitimi mekanik bir işleyişe mahkûm eder. Yetiştirmek istediğimiz insan profilini ortaya koymadan

ruhu, istikameti, gaye ve felsefesi olan bir evrensel pedagoji yaratamayız. 2023 Eğitim Vizyonu, 21. Yüzyıl Talim ve Terbiye Modeli şeklindeki çift kanatlı bir okumadır. İnsana ait evrensel, maddi, manevi ve millî tüm değerleri kapsayan bir olgunlaşma, değişim ve ahlak güzelliği olmadan sadece beceri kazandırmak yetmez. Eğitimi sadece güncel gereksinimlerin karşılanması ile sınırlandırmak yanlıştır. İnsan, hem madde hem de manadan ibaret bir bütündür. Eğitim sistemleri ancak insan doğasına ait tüm bu unsurlara bütüncül bir sorumluluk geliştirebildiği ölçüde başarılıdır. Eğitimde başarının yegâne ölçüsü ders notları, sınav sonuçları, zekâ testleri ve mezuniyet sonrası edinilen mesleklerin maaşlarından ibaret olamaz. 2023 Eğitim Vizyonu Belgesi'nin en temel felsefesi insanı tekrar hak ettiği biçimde eğitim gündemine taşımaktır. 2023 Eğitim Vizyonu, insanı maddi manevi tüm varlık unsurlarıyla bir bütün olarak gören bakışı temsil etmektedir. 21. yüzyıl becerilerini ölçme iddiasındaki PISA gibi uluslararası çalışmalar dahi sadece eleştirel düşünce, akıl yürütme gibi bilişsel içeriklere yönelmekte, kısacası tek kanatla uçmaya yeltenmektedirler. İnsan doğasını savunduğumuz şekilde çift kanatlı ele alabilmek temelde bir medeniyet ve zihniyet meselesidir. Bu mesele çözülmeden geleceğe yönelik belirlenen hedeflerin ve politikaların başarı şansı çok düşüktür. Gerçeğin bütünlüğüne saygı duyan bir eğitim sisteminin her şeyden önce evrensel bir zemine gereksinimi vardır. Kültürün uygarlığa dönüşümü evrensel olana bağlantısıyla gerçekleşir. <http://2023vizyonu.meb.gov.tr/>

Eğitim sistemimizin zemin bulamamasının en temel nedenlerinden biri, eğitimi herkesin haklılığını savunduğu bir zemin üzerinden tartışma geleneğidir. Toplumun her bir parçası kendi anlayışını tüm topluma hâkim kılmaya çalışmaktadır. Dolayısıyla, yaşadığımız çağın meydan okumalarına karşı gerekli tüm hazırlıklarımızda, eğitim meselesinin ideolojik olmaktan çıkartılması ve pedagojik zemine oturtulması şarttır. Bugünden başlayarak, 21. Yüzyıl Talim ve Terbiye Modelimiz ile 2023 Eğitim Vizyonu'nun temel hedefi, ahlak telakkisine dayalı ve insanı merkeze konumlandıran bir varlık ve bilgi anlayışını yeşertmektir. <http://2023vizyonu.meb.gov.tr/>

2.2.2. İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi ve Yönetimi

2023 MEB vizyonunda; Okul yöneticilerimizin mesleki gelişim etkinliklerinin lisansüstü öğrenim ile desteklenerek yeni bir mesleki gelişim anlayışı, sistem ve modeli oluşturulacaktır. (Yatay ve Dikey Kariyer Uzmanlık Alanları yapılandırılacak) Okul yöneticiliğine atamada yeterliliklere dayalı yazılı sınav uygulaması ve belirlenecek diğer nesnel ölçütler kullanılacaktır. Okul Yöneticilerimizin atanmaları, çalışma şartları, görevde yükselmeleri,

özlük hakları ve benzeri diğer hususları dikkate alan meslek kanunu çıkarılmasına ilişkin hazırlık çalışmaları yürütülecektir. Elverişsiz koşullarda görev yapan yöneticilerimiz için teşvik mekanizması kurulacaktır. <http://2023vizyonu.meb.gov.tr/>

Okul yöneticilerinin özlük haklarını iyileştirilmesi ve eğitim öğretim sınıfından ayrılarak idare sınıfı hizmetlerine alınması hususunda çalışmaların yapılacağı, Görevde Yükselme Yönetmeliği'nde, okul müdürlüğü, ilçe ve il milli eğitim müdürlüğü ile daha üst görevler için kariyer ve liyakati esas alan düzenlemelere gidileceği, kademeler arasındaki geçişlerin sistemli hale getirileceği vizyon belgesinde açıklanmıştır.

2.2.3. 2023 Vizyonunda Okul Yöneticiliği

Okul yöneticiliğine atamada yeterliliklere dayalı yazılı sınav uygulaması ve belirlenecek diğer nesnel ölçütler kullanılacak, eğitim sisteminde eğitim politikaları başta olmak üzere müfredat, materyal, teknoloji gibi alanlarda yapılan her türlü reform ve iyileştirme çabalarının başarısı, uygulamada büyük ölçüde okul yöneticilerinin mesleki yeterlilikleri, algı ve adanmışlıklarına bağlıdır denilmektedir. Bu çerçevede, odağında çocuğun refahı olan kapsayıcı ve nitelikli bir eğitim hizmetinin sağlanmasında, okul yöneticilerinin mesleki becerilerinin geliştirilmesi öncelikli bir önem taşımaktadır. Bu önceliği temel alarak; okul yöneticilerimizin mesleki gelişim etkinliklerinin lisansüstü öğrenim ile desteklenerek yeni bir mesleki gelişim anlayışı, sistem ve modeli oluşturulacaktır. Bu anlayış kültürel geleneğimizdeki bilmek, yapmak, olmak silsilesinde ustalığı ve erdemi önemseyen kodları koruyarak, zamanın ruhuna uygun biçimde mesleki uzmanlık yeterliklerini güçlendirmeye yönelik olacaktır denilmektedir. <http://2023vizyonu.meb.gov.tr/>

Bu doğrultuda Yükseköğretim Kurulu (YÖK) ile gerçekleştirilecek iş birliği ve koordinasyon aracılığıyla okul yöneticilerimizin mesleki gelişimleri çağdaş bir yaklaşımla lisansüstü derecesine dayalı olarak yapılandırılacaktır. Ayrıca, mevcut insan kaynağının en verimli şekilde kıymetlendirilmesi için aidiyet duygusunu güçlendirecek adımlar atılacağı belirtilmiştir. Aidiyetin güçlenmesi için öğretmen ve yöneticilerin hakları konusunda gerekli duyarlılık gösterilecek olup okul yöneticilerinin mesleki gelişimleri yeniden yapılandırılacak ,Okul yöneticilerimiz için Yatay ve Dikey Kariyer Uzmanlık Alanları yapılandırılacağından bahsedilmiştir. Okul yöneticilerimizin mesleki gelişimlerini sürekli desteklemek üzere üniversitelerle ve STK'larla yüz yüze, örgün ve/veya uzaktan eğitim iş birlikler geçirilecektir. Okul yöneticilerimizin genel ve alana yönelik becerilerini iyileştirmek için lisansüstü düzeyde mesleki gelişim programları tasarlanacaktır. Yatay ve dikey kariyer basamaklarına yönelik

lisansüstü düzeyde mesleki uzmanlık programları açılacaktır. Okul yöneticilerimize yönelik bazı hizmet içi eğitim faaliyetleri katılıma ilişkin belgelendirme uygulamasından ayrılarak üniversiteler aracılığıyla akredite sertifika programlarına dönüştürülecektir. <http://2023vizyonu.meb.gov.tr/>

Okul yöneticiliği yüksek lisans düzeyinde mesleki uzmanlık becerisine dayalı profesyonel bir kariyer alanı olarak yapılandırılacaktır. Okul yöneticilerimizin atanmaları, çalışma şartları, görevde yükselmeleri, özlük hakları ve benzeri diğer hususları dikkate alan meslek kanunu çıkarılmasına ilişkin hazırlık çalışmaları yürütülecektir. Okul yöneticiliği profesyonel bir uzmanlık alanı olarak düzenlenerek bir kariyer basamağı olarak yapılandırılacak, özlük hakları iyileştirilecektir. Okul yöneticiliğine atamada yeterliliklere dayalı yazılı sınav uygulaması ve belirlenecek diğer nesnel ölçütler kullanılacaktır. Okul yöneticilerinin özlük hakları iyileştirilecektir denilmektedir. <http://2023vizyonu.meb.gov.tr/>

2.2.4. 2023 Vizyonunda Kapsayıcı Eğitim

Okulları, her çocuğun evrensel, millî ve manevi erdemlerin ışığında yaşam becerilerini içselleştirildiği mekânlar olarak görüldüğü bu nedenle okulların; eğitim sistemimizin, içinde bulundukları il, ilçe ve muhitin öncelikleri doğrultusunda amaçlara sahip olmaları ve bu amaçları gerçekleştirmek için faaliyetlerini düzenlemeleri sistemin bütününde iyileşme sağlamanın ön koşulu olarak görülmektedir. <http://2023vizyonu.meb.gov.tr/>

Bu bölümde 2023 vizyonunda, kapsayıcı eğitim kapsamında yapılacak çalışmalar belirtilmiş olup, Milli Eğitim Bakanlığının ön gördüğü çalışmalar üzerinde duracağız. Göç ve benzeri nedenlerle oluşan ihtiyaçları karşılamak üzere rehber öğretmenlere yeni bir rol, görev ve fonksiyon yapısı oluşturulacaktır. Türk kültürü dikkate alınarak yetenek, ilgi, meslek değerleri, mizaç, kişilik, karar verme, kariyer inancı vb. özelliklerin ölçülmesine yönelik araçlar geliştirilecektir. Özel gereksinimli çocukların tespiti için Türkiye genelinde il bazlı taramalar yapılacak ve ihtiyaç haritaları oluşturulacaktır. Özel gereksinimli çocuklarımıza özel eğitim hizmetinin yayılımı için mobil platformlar kurulacaktır. Yerel yönetimlerin özel eğitim alanında faaliyet göstermesi teşvik edilerek ihtiyaç duyulan müfredat ve öğretmen mesleki gelişim programları Millî Eğitim Bakanlığı tarafından sağlanacaktır. Özel eğitimin ülke genelinde etkin koordinasyonunun gerçekleşmesi amacıyla Millî Eğitim Bakanlığı yönetiminde kurumlar arası bir izleme ve uygulama mekanizması oluşturulacaktır. Kaynaştırma eğitiminin imkânlarını geliştirmek için sınıf ve branş öğretmenlerine sınıf içindeki uygulamalara destek amaçlı özel eğitim konularında hizmet içi eğitim verilecektir.

Özel eğitim gereksinimi duyan her çocuğumuza ulaşmak için taşınabilir eğitim setleri oluşturulacak ve eğitimsiz çocuğumuz bırakılmayacaktır. İhtiyaç duyan aile ve çocuklara evden eğitim konusunda gerekli alt yapı oluşturulacaktır. Okullarımızdaki topluma hizmet uygulamalarının RAM'lar ve özel eğitim merkezleri ile ilişkilendirilmesi sağlanacaktır. Disleksi, otizm ve benzeri konularda uluslararası ve ulusal düzeydeki STK'lar ve kurumlarla ortak çalışmalar özendirilecek, yeni kaynaştırma modelleri geliştirilip uygulamaya alınacaktır. Özel yetenekli bireylerin eğitimi için yeni bir mevzuat hazırlanacaktır. Özel Yeteneklilerin Eğitimi, Bilim ve Değerlendirme Kurulu kurulacaktır. Bilim Sanat Merkezleri yeniden yapılandırılacaktır. Özel yeteneklilere yönelik okul ve eğitim sistemindeki uygulamalar gözden geçirilecektir. Bilim, sanat, spor ve benzeri alanlardaki özel yetenekli çocuklarımızın yeteneklerine uygun bir eğitim içeriği ve ortamı sunmak Millî Eğitim Bakanlığının öncelikli politikaları arasındadır. Ülkemizin tüm yerleşim yerlerinde bulunan özel yetenekli öğrencilerimizin özgün tanılama araçları ile tespit edilmesi. ve gelişim süreçlerinin desteklenerek izlenmesi, bu öğrencilerimizin uzun vadede hem bireysel yaşamlarına hem de ülkemizin büyümesine katma değer oluşturmalarını sağlayacaktır. Bu noktada özel yetenekli çocuklarımızı akranlarından ayıştırmadan, doğalarına uygun bir eğitim yöntemi belirlemek amaçlanmaktadır. Özgün zekâ ve yetenek testleri geliştirilecek ve yurt dışında geliştirilmiş ölçeklerin kültürel uyum çalışmaları yapılacaktır. Özel yetenekli bireylerin eğitimi için, örgün ve yaygın eğitimi kapsayan müfredat çalışmaları başlatılacaktır. Öğretim kademelerinde özel yetenekli bireylere yönelik seçmeli ders stratejisi geliştirilecektir. Özel yetenekli öğrenciler resmi, özel ve sivil toplum kuruluşlarıyla buluşturulacaktır. Bilim ve Sanat Merkezleri yeniden yapılandırılarak tüm okullardaki Tasarım-Beceri Atölyeleri ile ilişkilendirilecektir. Ayrı eğitim, hızlandırma, zenginleştirme, sınıf atlatma vb. uygulamaların bütüncül olarak yeniden yapılandırılması gerçekleştirilecektir. Çocukların öğretim etkinliklerinde ortaya koydukları özel yetenek özelliği taşıyan ürünlerini kanıta dayalı olarak belirlemede öğretmenler için destek birimi oluşturulacaktır. Öğretim programlarının ülke sathında tek tip olarak uygulanmasından vazgeçilecektir. Farklı okul türleri ve programlarına göre çocukların öncelikle gereksinim duyduğu beceriler geliştirilecektir. Öğrencilerin anadili İngilizce, Almanca, Fransızca olan öğretmenleri izleyebilmeleri, yaşayan dile ulaşmaları, çevrimiçi yazma ve tartışma etkinliklerini yapabilmeleri için dijital ortamlar oluşturulacaktır. Kırsal ve düşük yoğunluklu yerleşim bölgelerindeki çocuklar için esnek zamanlı ve alternatif erken çocukluk eğitimi modelleri uygulanacaktır. Şartları elverişsiz yerleşim birimlerindeki

çocukların beslenme ihtiyaçları karşılanacaktır. Şartları elverişsiz hanelerdeki çocukların erken çocukluk eğitiminde araç-gereç ihtiyacı karşılanacaktır. Erken çocukluk eğitiminde yoksul hane halkına çocuk gelişimini destekleyici temel materyaller sağlanacaktır. Toplum temelli erken çocukluk hizmetlerinin yayılımı bağlamında merkezler, atölyeler ve gezici otobüs sınıflar devreye sokulacaktır. Göçmen, geçici koruma altındaki ve mevsimlik tarım işçisi çocuklarla okulsuz köy ve köy altı yerleşim yerlerindeki çocukların bulunduğu okullarda hızlandırılmış, yoğun ve bir arada yaşamı destekleyici müfredatlar oluşturulacaktır. Vizyon belgesinde açıklanan bu unsurları kapsayıcı eğitim kapsamına alarak özellikle, dezavantajlı öğrencilere yapılacak çalışmalar özetlemeye çalışılacaktır. <http://2023vizyonu.meb.gov.tr/>

3. BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen bilgi ve bulgular sınıflandırılmış ve yorumlandırılmıştır. Nitel çalışma modeli olmasından dolayı cevaplara görüşme ve gözlem yolu ile ulaşılmıştır. Verilerin elde edilmesi için farklı okullarda çalışan 13 okul yöneticisine daha önceden hazırlanmış olan görüşme soruları yöneltilmiştir. Görüşme sorularından ilk 5 tanesi katılımcıların daha önce katıldıkları kursa katılım durumlarını ölçmek amacıyla sorulmuştur.

3.1. Kapsayıcılık Kavramının Kapsamına İlişkin Farkındalık

Katılımcılarımız, kursta öğrendikleri en önemli bilginin sadece özel gereksinimli çocuklar için değil ayrımcılığa maruz kalmış tüm öğrenciler için olduğunu fark etmişlerdir. Eğitimde fırsat eşitliğinin özellikle ayrımcılığa maruz kalmış öğrenciler için tüm paydaşların ortak hareket etmesi ile ayrımcılığın giderileceğine değinilmiştir. Eğitimde farkındalık oluşturması ve eğitimde bilinçlendirme misyonunun olduğu konusunda hemfikirler. Konuyla ilgili katılımcılarımızın görüşleri şöyledir:

Eğitim sistemi içerisindeki ayrımcılığı azaltmak en önemli bilgiydi. Her eğitimin kendi önemi var. Bu da önemli bir eğitimdi. Farklı gereksinimleri olan her öğrencinin eğitim sistemi içerisinde olması gerekliliği benim için faydalı oldu.(M 1)

Farklılıkları gelişim açısından bir basamak olarak görebilmemi sağladı. Ülkemin farklı bölgelerinden gelen yöneticilerin farklı sorunlarla mücadele etmek durumunda kaldıklarını, ideal eğitim ortamları oluşturmada bu durumun ciddi sıkıntı olduğunu, eğitimcilerin ve eğitimin toplumun temel taşı olduğunu ve

değişen gelişen teknolojiye ayak uydurmazsak ülkemizin geleceğinin ciddi sıkıntılar yaşayacağını söyleyebilirim.(MY 5)

Kapsayıcı Eğitimde öğrendiğim en önemli bilgi yaratıcılığı kullanarak çeşitli etkinliklerin yapılması ve bu etkinliklerde grup çalışmalarının on plana çıkması bu sayede bütün grup üyelerinin bir şekilde eğitime dahil olması. Diğer eğitimlerden farkı uygulama ağırlıklı olması. En önemlisi de eğlenerek eğitime dahil edilmesi (MY 7).

Her nesil kendinden sonra gelen nesli sorumsuz olarak görmesi ve bunun yüzyıllardır aynı şekilde devam etmesini gördüm. Bunun içinde biz eğitimcilerin özellikle farklı bakış açısına sahip olmamızı göstermesi açısından çok önemliydi (MY 10).

Öğrenciler ile daha çok ilgilenmeli ve her öğrencinin değerli olduğunu hissettirmeliyiz. Daha önce aldığımız eğitimlere göre daha yaparak yaşayarak öğrenme ortamı vardı. (M 3)

Grup olma dinamiği, olaylara-sorunlara bütüncül bakış açısı ile bakmamı sağladı. (MY 8)

İşleyiş değişmedi fakat daha dikkatli davranmama neden oldu diyebilirim. Verilecek herhangi bir eğitim ve etkinliğin tüm öğrencilere ulaşması konusunda daha hassas oldum. (MY 6)

Bu kurs ile okul yöneticilerimiz kapsayıcı kapsamına giren öğrencilerin sadece özel gereksinimli öğrenciler olmadığını bunun yanında terör, göç, doğal afetler vb gibi olaylardan etkilenen tüm öğrenciler olduğunu açıklamışlardır. Aynı zamanda farklı gereksinimleri olan her öğrencinin eğitim sistemi içerisinde olması gerekliliğini ve her öğrencinin eğitimde fırsat eşitliğinden yararlandırmanın gerekliliğini görmüşlerdir.

3.2. Kapsayıcı Olmayan Davranışların Fark Edilmesi

Katılımcılarımız, kursta öğrendikleri bilgileri okul paydaşlarıyla paylaşma imkanları olduğunu belirtmişlerdir. Paydaşlar ile okulda bir farkındalık oluşturulduğu bu sayede özellikle öğrenciler arasındaki ötekileştirmenin ve uyum problemlerinin bir nebze de olsa önüne geçildiğine değinmişlerdir. Konuyla ilgili katılımcılarımızın görüşleri şöyledir:

Okulumda tüm öğretmen ve velilerimizle eğitimi paylaştım. Yabancı uyruklu, sosyo-ekonomik düzeyi kötü ya da farklı sosyal sorunlara sahip öğrencilerimiz, özel eğitim gerektiren öğrencilerimiz okulumuzda eğitim öğretim

görmektedir. Zaman zaman istenmeyen ötekileştirmelerinin önüne bu paylaşım ile geçebildiğimizi süreç içinde gözlemlene fırsatı bulduk. Tüm paydaşlarımızda farkındalık oluştuğunu bu tutumlarla anlayabildik. (MY 2)

Kapsayıcı eğitimi okulda kısmen uygulama imkanı oldu. Kurumumuz okul öncesi eğitim kurumu olduğu için, özellikle bazı öğrencilerin okula uyum problemleri olduğu dönemde bu eğitim sayesinde o çocukları sürece dahil etme imkanımız oldu. Öte yandan kaynaştırma öğrencilerinin eğitiminde de etkili oldu. (MY 10)

İdarecilerin yaptıkları tüm uygulamalara kapsayıcı eğitim uygulaması içerisinde değerlendirilir. Çünkü özel eğitime gereksinim duyan öğrenciden, ekonomik ve kültürel yönden farklı olan tüm öğrencilere kadar en iyi eğitimi vermeye çalışmaktadır. (MY 7)

Kapsayıcı eğitimi zaten uyguluyoruz fakat farkında değiliz. (M 1)

Öğretmenlerimiz tarafından 9.sınıfa başlayan öğrencilerimize yönelik etkinlikler yapılmıştır. Derslerde de bu etkinlikleri gerçekleştiren öğretmenler bulunmaktadır. (M 2)

Bu kurs ile MY 2 öğrendiği bilgileri okuldaki paydaşlarıyla uygulama fırsatı bulduğu gözlemlenmiştir. Okuldaki paydaşlarda farkındalık oluşturulmuştur. MY 10 okulda uyum problemlerinin giderildiğini bu sayede öğrencilerin eğitim sürecine dahil edildiğini görmüştür. MY 7 okul yöneticisi olarak yaptığı tüm uygulamalarda farklı tüm öğrencilere iyi eğitim vermeyi amaçlamaktadır.

3.3. Dezavantajlı Öğrencilerin Önemseneşmesi

Dezavantajlı öğrencilerin okula uyumu şüphesiz okuldaki tüm paydaşlar için sıkıntılı bir süreçtir. Katılımcılarımız kapsayıcı eğitim kursuna katıldıktan sonra özellikle farklı gruplardaki dezavantajlı öğrencilere bakışlarında farklılık meydana geldiğini belirtmişlerdir. Yapılan çalışmalarda 2023 Meb vizyon hedefleri doğrultusunda hareket edildiği, stratejik planlarında ve öğretmenler kurulu kararlarında da farkındalık oluştuğunu dile getirmişlerdir. Konuyla ilgili olarak kursiyerlerimizin düşünceleri şöyledir:

Okulumuzun 2023 vizyon hedefleri ve stratejik plan hedefleri içinde yerini aldı. Kesinlikle olumlu bir bakış açısı yakalandı. Özellikle yabancı uyruklu öğrenciler ve özel gereksinimli öğrencilerin sınıflara kabulü konusunda ciddi

dirençleri zaman zaman öğretmen ve velilerden görebiliyorduk. Bu minimum düzeye indi. (MY 1)

Bakış açımda değişim oldu. Gerek öğretmenler kurulu ve gerekse de diğer toplantılarda alacağımız kararlarda tüm bireyleri düşünerek tek bir bireyin bile mağdur olmamasına dikkat edildi. (MY 6)

Eğitimden sonra dezavantajlı bireylerinde toplumda yer alması gerektiğinin ve bu konuda onlara yardımcı olunması gerektiğinin farkına vardım. (MY 7)

Öğrencilerimizin sosyo-ekonomik durumu, sosyal çevrelerinin önemli olduğunu bize tekrardan hatırlattı. Dezavantajlı durumların tespitinde yol gösterici oldu.

Evet, yarattı okulda tüm bireylerin önemli olduğunu ve hepsinin eğitim öğretim sürecine tam katılımının sağlanması gerektiğini fark ettim. (MY 4)

Dezavantajlı öğrencileri anlamamı onlar ile empati kurmamı sağladı. Öğrencilerin kendi farkındalıklarını keşfetmesi, eğitim sistemindeki öğrenciler arası dezavantajlı durumları en aza indirmek için bizimde gayret göstermemiz gerektiğini gördüm. (MY 9)

Dezavantajlı bireylerin topluma kazandırılması, kapsayıcı eğitim konusunda farkındalık ve duyarlılık edindim. (MY 5)

Katılımcılarımız kapsayıcı eğitim kursunda aldıkları eğitim sayesinde kendilerinde farkındalık oluştuğu görülmüştür. Okul paydaşlarıyla alınan kararlarda dezavantajlı öğrenciler için daha bilinçli kararlar aldıkları düşünülmektedir.

3.4. Sosyal Projelere Daha Çok Zaman Ayırma

Katılımcılarımız okulda alınan kararlarda kapsayıcı eğitimde öğrendikleri bilgileri uygulama fırsatı bulmuş olup alınan kararlarda kapsayıcı eğitimden istifade edilmiştir. Aile eğitimlerine ve sosyal projelerde kapsayıcı eğitime yer verilmiştir. Okulun fiziki yapısı özellikle engelli öğrenciler için ulaşılabilir hale getirildiği belirtilmiştir. Her öğrencinin değerli olduğu ve onların farklı ihtiyaçları olabileceği dile getirilmiştir. Bu konuya dair katılımcılarımızın düşünceleri doğrudan alıntı yoluyla aşağıda verilmiştir:

Her veli toplantısında hedeflerimiz içinde yer aldığına vurgu yapıldı. Aile eğitimlerinde kapsayıcı eğitim başlığına yer verildi. Konu ile ilgili bir sosyal proje oluşturulup yürütülmesi yönünde planlamalar yapıldı. (M 2)

Bu eğitim kapsamında öncelikle okulumuzda fiziki erişilebilirlik noktasında özellikle kaynaştırma öğrencileri için sınıf ve okul bahçesinde öğrencilere engel oluşturulacak alanların düzenlenmesi yapıldı. Örneğin okul bahçesinde bulunan oyun grubu engelli öğrencilerin kullanımı için düzenlendi. (MY 8)

Her öğrenci ayrı bir birey ve bireylerin ihtiyaçları ve buna bağlı olarak anlama kapasiteleri farklılık gösterebiliyor. Köy çocuklarından oluşan öğrencilerimize neyi anlatmayı değil onların neyi bilmeleri gerektiğini ve onlara bu konuları anlatmaya önem vermemiz gerektiğini anladım. (MY 3)

Kasım seminer dönemini planlarken bakanlığın programı çerçevesinde aldığım eğitimdeki bakış açısı ile bir plan hazırladım. İl Tarım ile görüştüm bulunduğumuz yörenin endemik bitkileri, özgün tarımsal ürünleri, hayvanları konusunda bir seminer istedim. Bulunduğumuz bölgenin kültürel özelliklerini daha iyi anlamak adına tanıdığım bir öğretim üyesi vasıtası ile Adıyaman kültürünün tanıtımını ve müzik örneklerini okulda gerçekleştirdik. Doğa yürüyüşleri ve spor aktiviteleri düzenledik. Öğrencilerle huzur evi ziyaretinde bulunduk. (MY 9)

Bireysel farklılıkları gözeterek, öğretmenlere bu konuda rehberlik ederek her bireyin özel olduğunun farkındalığını sağlamaya karar verdim. (MY 10)

Okula aidiyet duygu oluşturma ve geliştirilmesi gerektiğine karar verdim. Okulda daha sıcak bir ortam oluşturarak bu sağlanabilir. (MY 4)

Her şeyden önce kendimi değiştireceğime sonra problemleri değiştireceğime karar verdim. Bunları uygularken de pozitif bakmayı planlıyorum. (M 2)

Farklı eğitim ihtiyacı olan öğrencileri dikkate alma, ortaya çıkarma ve güven kazandırma gibi çalışmalar yaptık. (M 3)

Okul paydaşlarının alınan kararlara daha çok katılmalarını sağlama. Dezavantajlı durumları giderecek tedbirleri alma. (MY 10)

Görüldüğü üzere, kursta öğrenilen bilgilerin okulda alınan kararlara etki ettiği anlaşılmaktadır. Aynı zamanda aile eğitimlerine, sosyal projelere ve okulun fiziki ulaşılabilirliğine destek olduğu görülmektedir.

3.5. Bütüncül Bakış Açısı Kazanma

Katılımcılarımız çalıştıkları kurumlarda aldıkları eğitim sayesinde bağlayıcı bütünsel bir eğitim bakış açısı kazandıklarını belirtmişlerdir. Aynı zamanda eğitim sürecince tüm

paydaşların bütüncül ve kapsayıcı hareket etmelerinin çocuk başta olmak üzere okulun işleyişi ve problemlerin ortak bakış açısı ile giderilmesinin önemli olduğunu söylemişlerdir. Bu konuya dair katılımcılarımızın düşünceleri doğrudan alıntı yoluyla aşağıda verilmiştir:

Kapsayıcı eğitimin sadece özel gereksinimli çocuklara hitap etmeyen ülkemizin karşılaştığı göç, terör mağduru vs gibi çocukları da kapsadığını gördüm. Bağlayıcı bütünsel bir eğitim bakış açısı olduğunu anlamış aynı zamanda eğitim sürecince tüm paydaşların bütüncül ve kapsayıcı hareket etmelerinin çocuk başta olmak üzere okulun işleyişi ve problemlerin ortak bakış açısı ile giderilmesi eğitimde fırsat eşitliğini sağlama noktasında önemli olduğu görüşüne sahip oldum. (MY9)

Eğitim her birey için farklılık gösterebiliyor, öğrenenlerin farklı gereksinimlerine, onların eğitime, kültüre ve topluma katılımını artırarak ve eğitim sisteminin içindeki ayrımcılığı azaltarak eğitime katılması gerektiğini anladım. (MY 5)

Bu kurs ile okul yöneticilerimiz kapsayıcı eğitim ile bağlayıcı bütünsel bir eğitim bakış açısı kazanmıştır. Eğitim sisteminin içindeki ayrımcılığı azaltarak eğitime katılması gerekliliği görülmüştür. Aynı zamanda eğitim sürecince tüm paydaşların bütüncül ve kapsayıcı hareket etmelerinin okulun işleyişi ve problemlerini ortak bakış açısı ile giderdikleri anlaşılmaktadır.

4. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

4.1. Sonuç

Araştırma okul yöneticilerinin aldıkları kapsayıcı eğitimin okullarda ne kadar önemli rolü olduğunu ve okullara nasıl yansıdığını göstermeye yöneliktir. Bunlar; Kapsayıcılık kavramının kapsamına ilişkin farkındalık, kapsayıcı olmayan davranışların fark edilmesi, dezavantajlı öğrencilerin önemsenmesi, sosyal projelere daha çok zaman ayırma ve bütüncül bakış açısı kazanma olarak görülmektedir. Çalışmada ayrıca, eğitimi alan okul yöneticilerinin aldıkları eğitimlerin, dezavantajlı öğrencileri öne çıkaran, onları önemseyen, işbirlikçi ve eğitimde fırsat eşitliğini ortaya çıkaran yansımaları sonucuna varılmıştır. 2023 Milli Eğitim vizyonunun da, eğitim sisteminde eğitim politikaları başta olmak üzere müfredat, materyal, teknoloji gibi alanlarda yapılan her türlü reform ve iyileştirme çabalarının başarısı, uygulamada büyük ölçüde okul yöneticilerinin mesleki yeterlilikleri, algı ve adanmışlıklarına bağlıdır. Bu çerçevede, Millî Eğitim Bakanlığının, açıkladığı 2023 vizyonu kapsamında,

odağında çocuğun refahı olan kapsayıcı ve nitelikli bir eğitim hizmetinin sağlanmasında, okul yöneticilerinin mesleki becerilerinin geliştirilmesi öncelikli bir önem taşımaktadır. Bu önceliği temel alarak; okul yöneticilerinin mesleki gelişim etkinliklerinin lisansüstü öğrenim ile desteklenerek yeni bir mesleki gelişim anlayışı, sistem ve modeli oluşturulması hedeflenmelidir. Bu çerçevede okul yöneticilerinin almış olduğu kapsayıcı eğitimin okullarda uygulanması şüphesiz eğitim hayatına olumlu katkılar sağlayacaktır. Ancak bunları uygulamak için tüm paydaşların katılımı gerekmektedir. Bu bağlamda okullarda kapsayıcı eğitimin uygulanmasında Milli eğitim bakanlığının okulları dezavantajlı öğrenciler için ulaşılabilir fiziki donanımlar ile desteklemesi de önemlidir.

Milli Eğitim Bakanlığının 'Eğitim 2023 vizyonu' çerçevesinde gerçekleştirdiği okul yöneticilerine yönelik kapsayıcı eğitim programı eğitimlerin devam edilmesi gerektiği, okul yöneticilerinin tüm okul paydaşlarıyla iletişime geçerek onları bu sürece dahil etmeleri gerekmektedir. Devlet okullarının kısıtlı bütçeleri ve yetersiz fiziki şartları dolayısı ile bazı etkinlikler için uygun ortam sağlanmalıdır. Ayrıca Türkiye' de okullarda ki sınıfların kapsayıcı eğitim için uygun ortamlar oluşturulması gerekmektedir. Yabancı uyruklu, göç mağduru, engelli öğrencilerin okullarda ki uyumları için tüm paydaşların bu konuda farkındalığının oluşturulması için okullarda bilgilendirici çalışmalar yapılması uygun olacaktır.

4.2. Tartışmalar

Bu çalışmada Milli Eğitim Bakanlığının 'Eğitim 2023 vizyonu' çerçevesinde gerçekleştirdiği okul yöneticilerine yönelik kapsayıcı eğitim programının ve okula yansımalarının değerlendirilmesi incelendi. Bu faktörler araştırılırken araştırmacı tarafından sadece bu kişilerin kapsayıcı eğitimde verilen eğitimlerin okullara yansımaları çalışmalarına ve çabalarına bakıldı. Eğitimcilerin sorulara verdiği cevaplardan şu sonuçlara ulaşabiliriz:

Kapsayıcı eğitimin sadece özel gereksinimli çocuklara hitap etmeyen ülkemizin karşılaştığı göç, terör mağduru vs. gibi çocukları da kapsadığı belirtilmiştir. Kapsayıcı eğitim uygulamalarının temel amacı; eğitim ortamlarındaki bireylerin farklı özelliklerine ve koşullarına ilişkin önyargılardan ve olumsuz tutumlardan kaynaklanabilecek dışlanmayı ve ayrımcılığı ortadan kaldırmaktır. Eğitim, toplumun tüm bireylerini doğrudan etkilediği için kapsayıcı bir eğitim sistemi, yüksek nitelikli bir eğitim deneyiminin ve ayrımcılığın olmadığı bir toplum inşa etmenin merkezinde yer alır. Kapsayıcı eğitim konusunda son dönemde farkındalık artmış olsa da, farklı nedenlerle okul dışında kalan ya da olumsuz eğitim deneyimleri yaşamaya devam eden çocukların varlığı, bu alanda iyileştirmelere gereksinim

olduğunu gösterir. Kapsayıcı eğitim, eğitim sisteminin tüm çocukları, gençleri ve yetişkinleri içermesi için benimsenmesi gereken genel bir ilke, çocuk haklarının gereği ve toplumsal kalkınmanın önemli bir önkoşuludur (UNESCO,2009). Bu bağlamda katılımcılar kapsayıcı eğitimden bahsederken terör, göç, yabancı uyruklu, engelli, sosyoekonomik statü gibi farklı grupların kapsanmasından bahsetmiştir. Ayrıca okula uyum problemleri olan veya ayrımcılığa maruz kalan çocukların sürece de dahil etme imkanları bulduklarını aynı zamanda kaynaştırma öğrencilerinin eğitimine de katkısı olduğu görülmektedir. MEB 2023 vizyonu çerçevesinde vurgulanan amaçların gerçekleştirilmesi adına aldıkları eğitimin olumlu katkılarının olduğu söylenebilir.

Türkiye'deki dezavantajlı çocuklar için sistemin güçlendirilmesi, kapsayıcı eğitimin kalitesinin ve erişimin artırılması gereğine işaret edilmektedir. Okul çağında olup henüz herhangi bir okula kayıt yaptırmayan 380 binden fazla Suriyeli çocuğun eğitim ihtiyaçlarının karşılanması için daha ileri düzeyde müdahaleler gerektiğine dikkat çekilmektedir.

http://www.unicef.org.tr/files/bilgimerkezi/doc/Children%20of%20Syria_01.2007_TR.pdf

Dezavantajlı öğrencilerin okula uyumu şüphesiz okuldaki tüm paydaşlar için sıkıntılı bir süreçtir. Katılımcılarımız kapsayıcı eğitim kursuna katıldıktan sonra özellikle farklı gruplardaki dezavantajlı öğrencilere bakışlarında farklılık meydana geldiğini belirtmişlerdir. Okulun fiziki yapısı özellikle engelli öğrenciler için ulaşılabilir hale getirildiği anlaşılmaktadır. Yapılan çalışmalarda 2023 MEB vizyon hedefleri doğrultusunda dezavantajlı gruplar için olumlu hareket edildiği görülmektedir. Eğitimde dezavantajlı bireylerinde toplumda yer alması, okulda tüm bireylerin önemli olduğu ve hepsinin eğitim öğretim sürecine tam katılımının sağlanması gerektiğini, verilen herhangi bir eğitimde ve etkinlikte tüm öğrencilere ulaşması konusunda daha hassas davranmaları ve aynı zamanda dezavantajlı durumların tespitinde de yol gösterici olunması gerektiği düşünülebilir.

Kapsayıcı eğitim, nitelikli ve amacına uygun olmak kaydıyla evrensel bir hak olan eğitim hakkını herkes için gerçekleştirmeye yönelik geniş ölçekli stratejiler, aktiviteler ve süreçlere işaret eder (STUBBS,2008). Katılımcılarımız, kapsayıcı eğitim ile ilgili bilgilerin 2023 vizyon hedefleri ve stratejik plan hedefleri içinde yer verdiklerini, öğretmenler kurulu ve diğer toplantılarda aldıkları kararlarda tüm bireyleri düşünerek tek bir bireyin bile mağdur olmamasına dikkat edildiği belirtmişlerdir. Veli toplantılarında okulun hedeflerine yer verildiği, farklı eğitim ihtiyacı olan öğrencileri dikkate alma, ortaya çıkarma ve güven

kazandırma gibi çalışmalar yapıldığı görülmüş bunun yanında aile eğitimlerinde kapsayıcı eğitim başlığına da yer verilmesi, okul paydaşlarınca alınan kararlarda da bu eğitim başlığının ele alınması daha olumlu sonuçlar çıkarabilir.

Kapsayıcı eğitimin ekonomik, sosyo-kültürel ve hukuki temelleri, kapsayıcı eğitimin bileşenleri (okul, politika yapıcılar, aile ve çevre, öğretmen ve idareciler) uygulamalı bir şekilde kapsayıcı eğitime engel teşkil eden sınıf içi ve dışı öğretmen ve idareci davranışları mevcut eksikliklerin giderilmesine yönelik stratejiler, öğretmenlerin kapsayıcı eğitime yönelik kendi değerleri ve kapsayıcı kendi değerleri ve kapsayıcı için gerekli değer ve tutumlar, etkinliklerle kapsayıcı öğrenme ortamlarını oluşturan bileşenler, kapsayıcı öğrenme ortamlarının fiziksel özellikleri başta olmak üzere verilmiştir.

<http://oygm.meb.gov.tr/www/kapsayici-egitim-projesi-inclusive-education/icerik/679>

Katılımcılarımız okulda alınan kararlarda aile eğitimlerine ve sosyal projelerde kapsayıcı eğitime yer vermiştir. Katılımcılarımızdan bazılarının sosyal projeler düzenledikleri bunu için bulunduğu yörenin endemik bitkileri, özgün tarımsal ürünleri ve yöreye özgü hayvanlar konusunda seminer yaptıkları aynı zamanda bulundukları bölgenin kültürel özelliklerini daha iyi anlamak adına Adıyaman kültürünün tanıtımını, müzik örneklerini incelediklerini, doğa yürüyüşleri, spor aktiviteleri ve huzur evi ziyareti düzenledikleri anlaşılmaktadır. Bu bağlamda yapılacak sosyal ve kültürel faaliyetlere de kapsayıcı eğitim bünyesinde olan öğrencilerin ailelerinin desteği alınıp bu faaliyetlere aileleri ile birlikte katılımının sağlanması faydalı olacaktır.

Kapsayıcı eğitimin bağlayıcı bütünsel bir eğitim bakış açısı olduğunu, aynı zamanda eğitim sürecince tüm paydaşların bütüncül ve kapsayıcı hareket etmelerinin, çocuk başta olmak üzere okulun işleyişi ve problemlerin ortak bakış açısı ile giderilmesi gerektiği açıklanmıştır. Günümüzde kapsayıcı eğitim yaklaşımı, başta bireysel farklılıklar olmak üzere, cinsiyet temelli eşitsizlikler, göçmenler, mülteciler, sığınmacılar, kültürel ve toplumsal çeşitliliklere kadar birçok konuyu içeren bir yapıya bürünmüştür (Çelik,2017). Katılımcılarımız çalıştıkları kurumlarda aldıkları eğitim sayesinde bağlayıcı bütünsel bir eğitim bakış açısı kazandıklarını, aynı zamanda eğitim sürecince tüm paydaşların bütüncül ve kapsayıcı hareket etmelerinin çocuk başta olmak üzere okulun işleyişi ve problemlerin ortak bakış açısı ile giderilmesinin önemli olduğunu görmüşlerdir. Bu nedenle eğitim kurumlarında bütünsel bir

eğitim bakış açısı kazandırmak, tüm paydaşların bütüncül ve kapsayıcı hareket etmeleri sağlamak için kapsayıcı eğitimin tüm yöneticilere verilmesinin faydalı olacağı düşünülebilir.

4.3. Öneriler

1. Kapsayıcı eğitimin, okula uyum problemleri olan veya ayrımcılığa maruz kalan çocukların eğitim-öğretim sürecine dahil edilmesi, aynı zamanda kaynaştırma öğrencilerinin eğitimine de katkısı olduğu söylenebilir. MEB 2023 vizyonu çerçevesinde vurgulanan amaçların gerçekleştirilmesi adına katılımcılarımızın aldıkları eğitimin olumlu katkılarından olduğu, bunun için bu eğitimlere devam edilmesi faydalı olacaktır.
2. Yapılan çalışmalarda 2023 Meb vizyon hedefleri doğrultusunda dezavantajlı gruplar için olumlu hareket edildiği görülmektedir. Eğitimde dezavantajlı bireylerinde toplumda yer alması, okulda tüm bireylerin önemli olduğu ve hepsinin eğitim öğretim sürecine tam katılımının sağlanması gerektiğini, verilen herhangi bir eğitimde ve etkinlikte tüm öğrencilere ulaşması konusunda daha hassas davranmaları ve aynı zamanda dezavantajlı durumların tespitinde de yol gösterici olunması gerektiği düşünülebilir.
3. Veli toplantılarında okulun hedeflerine yer verildiği, farklı eğitim ihtiyacı olan öğrencileri dikkate alma, ortaya çıkarma ve güven kazandırma gibi çalışmalar yapıldığı görülmüş bunun yanında aile eğitimlerinde kapsayıcı eğitim başlığına da yer verilmesi, okul paydaşlarınca alınan kararlarda da bu eğitim başlığının ele alınması daha olumlu sonuçlar çıkarabilir.
4. Yapılacak sosyal ve kültürel faaliyetlere de kapsayıcı eğitim bünyesinde olan öğrencilerin ailelerinin desteği alınıp bu faaliyetlere aileleri ile birlikte katılımının sağlanması faydalı olacaktır.
5. Eğitim kurumlarında bütünsel bir eğitim bakış açısı kazandırmak, tüm paydaşların bütüncül ve kapsayıcı hareket etmeleri sağlamak için kapsayıcı eğitimin tüm yöneticilere verilmesinin faydalı olacağı düşünülebilir.

KAYNAKÇA

Ada, Ş. (1997).Okul Yöneticilerinin Yetiştirilmesinde Milli Eğitim Bakanlığı- Üniversite İşbirliği
Akınlar, A. (2018).

Türkiye'de azınlık ve devlet liselerinde çok kültürlü eğitim anlayışının araştırılması: Çoklu durum çalışması. Yayımlanmamış doktora tezi. İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü/Eğitim Programları ve Öğretim Programı

Aktekin, S. Öztürk, M., Tepetaş Cengiz, G. Ş., Köksal, H. ve İrez, S. (2017). Sınıfında yabancı uyruklu öğrenci bulunan öğretmenler için el kitabı. MEB. Bingöl, D. (1990). Personel Yönetimi ve Beşeri İlişkiler. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Basımevi.

Çelik, R. (2017). Adalet, kapsayıcılık ve eğitimde hakkaniyetli fırsat eşitliği. Fe Dergi, 9(2), 17-29.

Koontz, H. ve Einrich, H. (1988). Management. Stockholm: MC Grow Hill Book Company.

M.E.B. (2018). T.C. Milli Eğitim Bakanlığı 2023 Eğitim Vizyonu. 04.05.2020 tarihinde <http://2023vizyonu.meb.gov.tr/> web adresinden alındı.

M.E.B. (2018). Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü Mesleki Gelişim Programı, Eğitici Eğitimleri, kod:2.01.01.02.032

PICTES (Ekim, 2017). Proje Hakkında, amacı ve çıktıları. 15.05.2020 tarihinde <https://pictes.meb.gov.tr/izleme/Home/ProjeninAmaci> web adresinden alındı.

Stubbs, S. (2008). Inclusive education where there are fewre sources. Oslo: Atlas Alli ance.

Şimşir, Z. ve Dilmaç, B. (2018). Yabancı uyruklu öğrencilerin eğitim gördüğü okullarda öğretmenlerin karşılaştığı sorunlar ve çözüm önerileri. İlköğretim Online, 2018; 17(2), 1116-1134

UNESCO (2005). Guidelinesforinclusion: Ensuringaccesstoeducationforall. Paris: UNESCO.

UNESCO (2009). Policyguidelines on inclusion in education. Paris: UNESCO.

Yaman, E. (2007).Üniversitelerde Bir Eğitim Yönetimi Sorunu Olarak Öğretim Elemanının Maruz Kaldığı İnfomal Cezalar: Nitel Bir Araştırma, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, İstanbul.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2005). RCSosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri, Seçkin Yayınları, Ankara.

<http://2023vizyonu.meb.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 05.04.2020)

<http://oygm.meb.gov.tr/www/kapsayici-egitim-projesi-inclusive-education/icerik/679> (Erişim Tarihi: 11.04.2020)

<http://manisa.meb.gov.tr/www/quotkapsayici-egitim-ogretmen-egitimi-modulu-gelistirilmesi-seminerleri-devam-ediyor/icerik/5607> (Erişim Tarihi: 14.03.2020)

<https://pictes.meb.gov.tr/izleme/Home/ProjeninAmaci> (Erişim Tarihi: 15.05.2020)

<https://www.turkiyeegitim.com/nitelikli-ve-kapsayici-egitim-876yy.htm> (Erişim Tarihi: 01.05.2020)

<http://www.egitimreformugirisimi.org/kapsayici-egitimin-durumu-ve-oneriler/> (Erişim Tarihi: 10.04.2020)

http://mevzuat.meb.gov.tr/html/yabyonegiogr_1/yabyonegiogr_1.html(Erişim Tarihi: 24.04.2020)

http://www.unicef.org.tr/files/bilgimerkezi/doc/Children%20of%20Syria_01.2007_TR.pdf (Erişim Tarihi: 1.04.2020)

http://www.yok.gov.tr/documents/10279/41805112/AA_Sunus_+Onsoz_Uygulama_Yonergesi.pdf (Erişim Tarihi: 11.03.2015)